

Dyplomacja środowiskowa jako instrument siły miękkiej: Chiny i Inicjatywa Pasa i Szlaku

Projekt dotyczy koncepcji siły miękkiej (*soft power*), która funkcjonuje w dziedzinie stosunków międzynarodowych. Istota siły miękkiej wynika z jej odmienności od tradycyjnych form siły twardej (*hard power*), które zakładają presję, przymus, a ostatecznie użycie siły militarnej w stosunkach między państwami. Z kolei w przypadku siły miękkiej chodzi o atrybuty państwa, które czynią je atrakcyjnym dla innych, oraz polityki, które mają na celu spowodowanie, aby inne państwa „chciały tego, co ty chcesz” bez użycia siły lub groźby jej użycia. Od momentu wprowadzenia koncepcji w 1990 r. przez amerykańskiego akademika i praktyka Josepha S. Nye, dorobek naukowy na temat siły miękkiej znacznie się powiększył, włączając liczne studia przypadku przeprowadzane w państwach na całym świecie. Oprócz wagi naukowej, siła miękka ma również znaczenie polityczne. Istnieje szereg wskaźników i rankingów, które oceniają i porównują moc siły miękkiej państw. Pomimo tego, wciąż wiele obszarów funkcjonowania siły miękkiej pozostaje do zbadania, i w ten sposób przyczynienia się do rozwoju nauki w wymiarze teoretycznym i empirycznym.

Jedną z innowacji tego projektu jest badanie Chin, ponieważ zgodnie z dominującym założeniem siły miękkiej jest ona domeną liberalnych państw demokratycznych, a nie reżimów autokratycznych, takich jak Chiny. Niemniej jednak międzynarodowe indeksy zauważyły ekspansję chińskiej siły miękkiej, a sam rząd w Pekinie deklaruje chęć rozwijania i wdrażania własnych form polityki i instrumentów tego rodzaju siły na całym świecie. Nasz projekt wykorzystuje tę fascynującą kwestię i dostrzega możliwość zaprezentowania nowych wyników, aby w innowacyjny sposób wzmocnić badania nad siłą miękka, patrząc właśnie na Chiny.

Siła miękka może przybierać różne formy. Nasz projekt bierze pod uwagę kontekst środowiska naturalnego, a dokładniej wykorzystanie przez Chiny dyplomacji środowiskowej wobec państw trzecich. W relatywnie krótkim czasie Chiny przeszły od oporu do państwa próbującego sterować globalną polityką w zakresie zmian klimatycznych i ograniczeń emisji dwutlenku węgla. Jednocześnie Chiny wdrażają maszyną Inicjatywę Pasa i Szlaku (Belt Road Initiative, BRI), która rozszerzy zasięg Chin poprzez projekty infrastrukturalne, aby ułatwić chiński handel i inwestycje na całym świecie.

Nasz projekt zbada, na ile możliwe jest postrzeganie Chin jako siły miękkiej, przyglądając się istocie i praktyce ich dyplomacji środowiskowej. Stawiamy hipotezę, że chociaż BRI ma element „zielony” polegający na tym, że Chiny zadeklarowały promowanie inwestycji przyjaznych dla środowiska, takich jak elektrownie wykorzystujące energię odnawialną i budowa dróg zgodnie z wysokimi standardami środowiskowymi, w rzeczywistości ten zielony program jest tylko fragmentarycznie wdrażany, a liczne dowody sugerują, że zielone standardy są czasami ignorowane choćby na rzecz korzyści ekonomicznych.

Aby sprawdzić tę hipotezę, przyjrzymy się pięciu krajom, które są częścią BRI. Nasze badanie postrzega Pakistan, Kazachstan, Kirgistan, Gruzję i Azerbejdżan jako „państwa przyjmujące” chińską politykę środowiskową, ponieważ każde z nich zostało włączone w sieci infrastruktury, nowe drogi, linie kolejowe, wirtualne autostrady, centra wiedzy, porty oraz różnego rodzaju elektrownie. Nasze studia przypadku (*case study*) dotyczące pięciu krajów pozwolą nam ocenić, w jakim stopniu Chiny są naprawdę siłą miękka na podstawie ich dyplomacji środowiskowej, oraz ocenić, na ile nowa etykieta państwa sterującego ekologiczną agendą w skali globalnej jest rzeczywiście istotna, w kontekście jej wdrażania w terenie.

Nasz projekt ma na celu dostarczenie nowych wyników i dlatego będzie charakteryzował się znaczną ilością pracy w terenie. Misje badawcze zostaną przeprowadzone w Chinach i wszystkich pięciu państwach w celu określenia znaczenia dyplomacji środowiskowej dla postrzegania Chin i BRI „w terenie”. Badania zakończą się szeregiem publikacji, w których zaakcentowane zostaną zarówno koncepcyjne, jak i wyniki badań empirycznych zmierzające do wzbogacenia badań nad siłą miękka i polskiego środowiska naukowego.